

Metodika monitoringu zájmových druhů ptáků na území NP, CHKO a PO – metodická skupina břehouš (břehouš černoocasý, bekasina otavní, koliha velká)

autor: Jan Havlíček

verze 2018.1

Forma odevzdávání výsledků:

Zpracovatel odevzdává výsledky v podobě závěrečné zprávy elektronickou cestou. Všechny údaje z průzkumu musí být zadány v Nálezové databázi ochrany přírody (NDOP) dostupné na Portálu Informačního systému ochrany přírody (<http://portal.nature.cz>), buď přímo, nebo pomocí hromadného importu (import provádí AOPK ČR pouze z korektně vyplněné tabulky podle dodaného vzoru – pro nejméně 500 záznamů). Pro vstup do NDOP je zpracovateli garantem přiděleno přihlašovací jméno a heslo. Zapsané výsledky jsou součástí NDOP spravované AOPK ČR a jsou přístupné všem orgánům ochrany přírody pro další využití.

Data budou odevzdávána pod zdrojem:

Autor - jméno zpracovatele, rok, typ zdroje – terénní šetření, název práce – Monitoring zájmových druhů ptáků na území NP, CHKO a PO: – *Název lokality*, MS břehouš (např.: Monitoring zájmových druhů ptáků na území NP, CHKO a PO: Třeboňsko, MS břehouš)

1. Záznam v aplikaci NDOP

Záznam má podobu jednoduchého faunistického záznamu s přesně lokalizovaným místem nálezu pomocí zákresu zmapované oblasti či bodu konkrétního nálezu. Záznam dále obsahuje základní faunistické údaje: datum nálezu, autora nálezu, druh, počet jedinců, metodu a nejvyšší zaznamenanou kategorii průkaznosti hnízdění a další podrobnosti nálezu. Záznam může být doplněn fotografií druhu a lokality.

K zadání záznamu z plošně malých lokalit (do cca 0,5 ha) lze využít mobilní aplikaci, nebo webové rozhraní BioLog, přičemž musí být garantovi sledování stavu ptáků nejpozději se ZZ oznámeno ID nálezu (stejně pro všechny záznamy v rámci jednoho bodu), či od ostatních záznamů nasbíraných mimo projekt jasně odlišitelný název lokalizace.

2. Závěrečná zpráva

Tabulka závěrečné zprávy (ZZ) je přílohou této metodiky.

3. Zákres všech všech monitorovaných lokalit, nebo minimálně zákresy všech lokalit s negativní kontrolou (zákresy všech bodů, linií a monitorovaných ploch dle konkrétně využívaných metod monitoringu) v podobě standardně strukturovaných vektorových dat.

Název vrstvy obsahuje název druhu a rok (ZD_Brehous_2018_jméno zpracovatele) a jméno konkrétního zákresu lokality (např. konkrétní bod – v attributech vrstvy), který vždy odpovídá názvu lokality (např. bodu) v tabulce ZZ a lokalizace nálezu v NDOP. Zákresy zadané do NDOP lze získat exportem z databáze.

Hlavní cíle průzkumu:

- zjištění kompletního druhového spektra a početnosti bahňáků a dalších vybraných druhů obývajících biotopy vhodné pro cílový druh, na zkoumaných lokalitách a ve zkoumaném poli
- získat aktuální údaje o rozšíření cílových druhů tj. břehouše černoocasého, bekasiny otavní, kolihy velké a dalších druhů bahňáků na území NP, CHKO a PO, respektive ČR
- zjištění biotopových nároků zkoumaných druhů
- zjištění a popis faktorů s negativními dopady na populace zjištěných druhů

Metoda provádění průzkumu:

Výběr lokality

Cílové druhy osidlují především podmáčená stanoviště, jako jsou podmáčené louky (ideálně s řídkou a nižší vegetací), rašeliniště, mokřiny v polích (deprese v oraništích, ozimech nebo jařinách), dna vypuštěných rybníků a jejich okraje přecházející do lučních porostů. Vhodné je zaměřit se na lokality se známým výskytem čejky chocholaté, která je poměrně dobře zjištělným druhem.

Metoda monitoringu

Monitoring bude prováděn u plošně malých lokalit z míst s dostatečným výhledem (vyvýšeniny, okraje polí, silnice a cesty) a v dostatečné vzdálenosti aby nedocházelo k vyrušování ptáků (možno i z automobilu), u rozsáhlejších ploch, které není možné promapovat touto metodou během pochůzky po okraji lokality, nebo během systematického procházení lokality. Sledování se provádí dalekohledem s dostatečným zvětšením po dostatečně dlouhou dobu, během níž jsou sčítáni všichni jedinci všech druhů bahňáků, ZCHD a popř. dalších druhů ptáků, je zaznamenána jejich vazba na lokalitu (např. jakou část lokality využívají – přesná lokalizace nálezu v případě rozsáhlejších lokalit), chování a kategorie průkaznosti hnízdění, ohrožení lokality (v případě přímého ohrožení hnízdění zemědělskými pracemi je vhodná okamžitá domluva s uživatelem pozemku a oznámení RP AOPK) atd. Detailní popis (umístění v rámci lokality, podrobný popis biotopu) bude proveden u nalezených hnízd (nález hnízda, či pozorování inkubujících jedinců). U lokalit, kde nebyli ani po dostatečně dlouhé době zaznamenáni žádní jedinci cílových druhů, či tam, kde nelze všechny ptáky sečíst (skrytí ve vegetaci apod.) lze ptáky vyplašit opatrným přiblížením se k lokalitě, nebo jejím obcházením a sčítáním vyplašených jedinců. Cílové druhy je možno

vyhledávat po celý den, je však vhodné se vyhnout dešti, silnému větru, či příliš teplému počasí během odpoledních hodin.

Termín, počet návštěv a rozsah monitoringu

Monitoring bude proveden v rámci daného pole (uvnitř hranic NP, CHKO a PO) na minimálně 5 - 10 lokalitách (dle rozlohy a rozmístění vhodných biotopů), na každé z nich ve 3 termínech (v případě negativního nálezu – týká se všech druhů bahňáků během 1. a 2. termínu není na lokalitě potřeba provádět kontrolu ve 3. termínu). Ve vyšších polohách lze termíny mírně posunout. Ideálním časem jsou brzké ranní, či pozdně odpolední hodiny. Na místech, kde je očekáván výskyt bekasiny otavní je nutné provádět kontrolu do 10:00 SELČ, popř. od cca 18:00 SELČ do cca 1 hodiny po setmění.

Období obsazování hnízdišť: 20. 3. – 10. 4.

Období líhnutí mláďat: 25. 4. – 15. 5.

Období vodění mláďat a náhradního hnízdění: 1. 6. – 20. 6.

Mapování bude provedeno na co nejvyšším možném počtu vhodných lokalit v rámci daného pole (uvnitř hranic NP, CHKO a PO). Změna termínu, počtu návštěv a rozsahu monitoringu, popř. i další odůvodněné změny oproti metodice jsou možné na základě schválení garantem sledování stavu ptáků.

Zdroj:

Zámečník V., Kubelka V., Šálek M. E. 2017: Mapování hnízdišť čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*) pokračuje i v roce 2017. <https://www.cso.cz/cejka.html>